

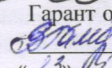
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

 Д.В. Бабенко

Гарант освітньої програми

 В.В. Гамаюнова

«23» 05 2021 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

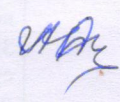
«Безпека життєдіяльності»

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	201 Агрономія
Освітньо-професійна програма	«Агрономія»
Освітній ступінь	Молодший бакалавр
Семестр	1 семестр
Форма здобуття освіти	денна форма
Викладач	Курепін Вячеслав Миколайович, старший викладач e-mail - kurepin@mnau.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри методики професійного навчання (протокол № 12 від «25» травня 2021 року).
Завідувач кафедри, доцент
Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету (протокол № 10 від «08» червня 2021 року).
Голова науково-методичної комісії, доцент
Розглянуто на засіданні вченої ради факультету агротехнологій (протокол № 13 від «23» 06 2021 року).
Голова вченої ради, доцент

 К.М. Горбунова

 О.А. Горбенко

 А.В. Дробітько

Миколаїв
2021

1. Призначення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності».

Вивчення предмету «Безпека життєдіяльності» є важливим кроком у розширенні світогляду майбутніх фахівців про безпеку людини та її захист у процесі виробничої і побутової діяльності, в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, менеджменту тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

2. Мета навчальної дисципліни. «Безпека життєдіяльності».

Метою вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації.

3. Компетентності. «Безпека життєдіяльності».

Компетентності здобувачів обумовлені освітньою програмою «Агрономія» й передбачають отримання відповідних результатів навчання, використання методів й форм оцінювання. Програмні компетентності включають інтегральні компетентності, загальні компетентності, фахові компетентності. Здобувачі вищої освіти повинні отримати здатність розв'язувати актуальні завдання й проблеми безпеки життєдіяльності людини у сучасному суспільстві або у процесі навчання, що передає проведення досліджень та здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Основні фахові компетенції здобувачів вищої освіти першого (магістерського) рівня вищої освіти у контексті навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» полягають у наступному: здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек; вміння оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення; вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Таблиця 1 Компетентності здобувачів вищої освіти

Компетентності	Змістовність
Інтегральні	ІК. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теоретичних основ та методів відповідної науки і характеризується невизначеністю умов.
Загальні	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій та ведення здорового способу життя.
	СК3. Знання та розуміння основних біологічних закономірностей і агротехнологічних процесів, правил і теорій, пов'язаних із вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин.
	СК7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин з урахуванням їх впливу на навколишнє середовище.
	СК8. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів.
	СК9. Здатність прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

4. Програмні результати. «Безпека життєдіяльності».

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику.

Таблиця 2 Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти

Заплановані результати навчальної дисципліни	Змістовність
	ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.
	ПРН10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки.
	ПРН13. Організувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції та відповідно до чинних вимог.
	ПРН14. Удосконалювати виробничі процеси вирощування сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог.
	ПРН16. Організувати результативні і безпечні умови роботи.

5. Опис.

«Безпека життєдіяльності».

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість змістових модулів – 2,0

Загальна кількість годин – 90,0 год.

Рік вивчення - 1

Семестр – 1

Галузь знань 20 – «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 201 «Агрономія»

Рівень вищої освіти – початковий (короткий цмкл)

Ступень вищої освіти – Молодший бакалавр

Кафедра методики професійного навчання

Форма підсумкового контролю — диференційованій залік.

Ключові слова: навколишнє середовище проблеми сучасності, антропогенний вплив, безпека, суспільство, загрози, соціальна напруженість, небажані наслідки, зобов'язання, партнерство.

Keywords: environment, modern problems, anthropogenic impact, security, society, threats, social tensions, adverse effects, commitments, partnership.

Календарний план з навчальної дисципліни

Таблиця 1 Темі, розподіл навчального часу, терміни виконання завдань

Змістовні модулі курсу			Темі	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Терміни контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовий модуль № 1. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування	0,3	10,0	Тема № 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпеки.	3	3	3	1 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,3	10,0	Тема № 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	3	3	3	2 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,3	10,0	Тема № 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.	3	3	3	3 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,6	20,0	Тема № 4. Соціально-політичні небезпеки, їх ні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	6	6	6	4,5 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
Змістовий модуль № 1. Організаційно-правове забезпечення управління силами та засобами	0,6	20,0	Тема № 5. Застосування ризик-орієнтованого підходу до побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	6	6	6	6,7 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми

об'єкту господарювання під час надзвичайних ситуацій	0,3	10,0	Тема № 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.	3	3	3	8 тижень	Поточний контроль по звершенню теми
	0,3	10,0	Тема № 7. Управління силами та засобами об'єктів господарювання (ОГ) під час НС.	3	3	3	9 тижень	Поточний контроль по звершенню теми
	0,3	10,0	Тема 8. Надання першої медичної допомоги.	3	3	3	10 тижень	Залік період заліково-екзаменаційної сесії
	Всього	3,0	100	-	30	30	30	-

Примітка: виконання здобувачем індивідуальних завдань за темою дослідження

6. Порядок та критерії оцінювання.

«Безпека життєдіяльності».

Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача.

Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, проведення наукових досліджень, підготовку наукових публікацій, підготовку та участь у Всеукраїнських олімпіадах, Всеукраїнських конкурсах студентських робіт, міжнародних та державних наукових конференціях, щорічних круглих столів з питань актуальних проблем безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві, виконання індивідуальних завдань, творчих робіт.

Таблиця 2 Оцінка за змістовні модулі, теми за видами виконання завдань

№ змістового модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	15	15	Розрахункові роботи	3	5	8	5	8
			Захист робіт, які винесені на самостійне опрацювання	3	5	8	5	8
			Опитування та спостереження за роботою на парі	3	4	7	4	7
			Разом по змістовому модулю	1	4	7	4	7
						18	30	
2	15	15	Розрахункові роботи	3	5	8	5	8
			Захист робіт, які винесені на самостійне опрацювання	3	5	8	5	8
			Опитування та спостереження за роботою на парі	3	4	7	4	7
			Разом по змістовому модулю	1	4	7	4	7

							18	30
Написання тез доповідей, участь у конференції							5	10
Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження							3	5
Індивідуальне завдання							1	8
Поточний контроль							36	60
Підсумковий контроль (диф.залік)							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Якщо на заліку здобувач вищої освіти отримав менше 24 балів, то він одержує загальну незадовільну оцінку.

Таблиця 3 Шкала оцінювання ECTS

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	зараховано
75 – 81	C	зараховано
64 – 74	D	зараховано
60 – 63	E	зараховано
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку з навчальної дисципліни:

1. Дайте визначення поняттю «безпека життєдіяльності». Мета й завдання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності».
2. Основні законодавчі та нормативно-правові документи з безпеки життєдіяльності.
3. Функції та завдання системи управління безпекою життєдіяльності в Україні.
4. Контроль за функціонуванням системи БЖД в Україні?
5. Дайте визначення поняттям «небезпека» й «безпека». Класифікації небезпек та їх характеристика.
6. Що таке ризик? Класифікації ризиків.
7. У чому полягає основне значення статистичного методу оцінки ризику виникнення небезпеки?
8. У чому полягає основне значення інженерного методу оцінки ризику виникнення небезпеки?
9. Які етапи включає інженерна оцінка ризику виникнення небезпеки? Дайте їх стислу характеристику.
10. Назвіть якісні та кількісні характеристики небезпеки.
11. Які залежності використовують для обчислення ймовірності реалізації небезпеки?
12. На підставі чого здійснюють вибір оптимального захисного заходу від впливу небезпеки?
13. Розкрийте суть модельного, експертного й соціологічного методів оцінки ризику виникнення небезпеки.
14. Назвіть основні фізіологічні системи організму людини.

15. Дайте визначення поняттям «темперамент» і «характер». У чому полягає зв'язок темпераменту і характеру? Що таке акцентуація характеру?
16. Дайте визначення поняттю «пам'ять». Наведіть класифікацію видів пам'яті за тривалістю збереження інформації.
17. Наведіть класифікацію видів пам'яті за типом інформації, що запам'ятовується.
18. Наведіть класифікацію видів пам'яті за ступенем вольового процесу запам'ятовування і відтворення інформації.
19. Дайте визначення поняттю «здоров'я». Назвіть основні механізми підтримки здоров'я і дайте їх стислу характеристику.
20. Що таке здоров'я родини? Які існують фактори ризику в сім'ї?
21. У чому полягає негативний вплив алкоголю, наркотичних речовин і куріння на життєдіяльність людини?
22. Назвіть можливі шляхи вирішення таких соціально значущих проблем, як алкоголізм, куріння та наркоманія.
23. Дайте визначення поняттям «профорієнтація» й «профвідбір».
24. Назвіть основні засади здорового способу життя.
25. Дайте визначення поняттю «перша долікарська допомога».
26. Наведіть класифікацію травм за формою прояву.
27. Наведіть класифікацію травм за ступенем важкості.
28. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при кровотечах.
29. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при опіках.
30. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при переломах.
31. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при отруєннях.
32. Опишіть порядок надання першої долікарської допомоги потерпілому при шоківому стані.
33. Дайте визначення поняттю «навколишнє середовище». Наведіть класифікацію факторів навколишнього середовища.
34. Що таке природне середовище? Наведіть приклади факторів природного середовища.
35. Охарактеризуйте вплив на організм людини зміни атмосферного тиску та температури повітря.
36. У чому проявляється вплив на організм людини вологості повітря та магнітного поля Землі?
37. Дайте визначення поняттю «біологічний ритм». Які види біоритмів людини вам відомі, з чим вони пов'язані?
38. Як впливають біоритми людини на її працездатність?
39. Що таке десинхроноз? Внаслідок чого він виникає? Назвіть методи профілактики десинхронозу.
40. Що таке техногенне середовище? Наведіть приклади факторів техногенного середовища.
41. Що таке соціальне середовище? Які рівні соціального середовища існують?
42. Наведіть класифікацію небезпек за характером впливу на організм людини.
43. Дайте визначення поняттю «соціально-психологічний клімат колективу». Яким чином він впливає на життєдіяльність членів колективу?
44. Дайте визначення поняттю «втома». Назвіть основні причини втоми. Що таке психічна й фізична втома?
45. Дайте визначення поняттю «стрес». Яким чином класифікують стресові стани людини за характером наслідків?
46. Наведіть класифікацію стресових станів за формою прояву.
47. Як впливають стани втоми і стресу на діяльність людини? Назвіть негативні наслідки впливу факторів природного середовища на життєдіяльність людини.
48. Назвіть негативні наслідки впливу факторів техногенного середовища на життєдіяльність людини.

49. Назвіть негативні наслідки впливу факторів соціального середовища на життєдіяльність людини.
50. Що таке система «людина – техніка – середовище»?
51. Дайте визначення поняттям «робоче місце», «робочий простір». У чому полягає суть ергономічної оцінки робочого місця?
52. Наведіть приклади негативного впливу діяльності людини на стан навколишнього середовища.
53. Назвіть негативні наслідки енергетичного й інформаційного забруднення простору.
54. Які існують шляхи подолання проблеми енергетичного й інформаційного забруднення простору?
55. Назвіть негативні наслідки забруднення атмосфери, літосфери, гідросфери.
56. Наведіть приклади глобальних небезпек. Назвіть можливі шляхи підвищення глобальної безпеки.
57. Поясніть, у чому полягає роль міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем безпеки.
58. Дайте визначення поняттям «надзвичайна ситуація», «аварія», «катастрофа», «стихийне лихо».
59. Хто та яким чином здійснює керівництво цивільним захистом в Україні?
60. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС.
61. Назвіть організаційну структуру і завдання цивільної захисту об'єкта господарювання.
62. Наведіть класифікацію НС за характером походження подій, що їх зумовили.
63. Наведіть класифікацію НС за рівнями територіального поширення та обсягами технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації їх наслідків.
64. Назвіть основні причини виникнення НС природного, техногенного, соціально-політичного й воєнного характеру.
65. Назвіть фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.
66. Назвіть основні ознаки НС загальнодержавного рівня. Назвіть основні ознаки НС регіонального рівня. Назвіть основні ознаки НС місцевого та об'єктового рівня.
67. Назвіть критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.
68. Назвіть види тероризму, його первинні, вторинні та каскаднівважаючі фактори.
69. Що таке радіаційно-небезпечні, хімічно-небезпечні, пожежо- й вибухонебезпечні об'єкти?
70. Наведіть класифікацію суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною безпекою.
71. Назвіть основні принципи запобігання виникненню НС.
72. У чому полягає методика оцінки радіаційної обстановки?
73. У чому полягає методика оцінки хімічної обстановки?
74. Яким чином здійснюють оцінку інженерної та пожежної обстановки?
75. Назвіть основні заходи та засоби захисту населення і територій у разі виникнення НС.
76. Назвіть спеціальні відомчі та позаштатні формування, які залучаються (у межах їхніх тактико-технічних можливостей) до проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.
77. Наведіть класифікацію засобів індивідуального захисту.
78. Які є види захисних споруд? Дайте їх стисло характеристику.
79. Яким чином проводять інформування й оповіщення населення про НС?
80. Яким чином здійснюють матеріально-технічне, медичне та інші види забезпечення при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах галузі?
81. Хто та яким чином здійснює фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
82. Назвіть галузеві вимоги і норми щодо забезпечення сталого функціонування ОГ та контролю за станом його основних фондів.

83. Дайте визначення поняттю «стійкість роботи об'єкта». Які фактори впливають на стійку роботу об'єкта у разі НС?

84. Яким чином здійснюють оцінку стійкості роботи об'єкта? Назвіть заходи підвищення стійкості роботи об'єктів у НС.

85. Який комплекс робіт на об'єкті господарювання необхідно здійснювати з метою попередження НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

86. Наведіть розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС.

87. Наведіть класифікацію об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій.

88. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки.

89. Яким чином здійснюють розрахунок сил та їх ешелонованих угруповань? Назвіть склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву.

90. Які спеціальні відомчі та позаштатні формування залучають до проведення рятувальних та інших невідкладних робіт?

91. Яким чином здійснюють визначення наявних проблем з безпеки і захисту ОГ у НС, рівня їхнього ризику?

7. Політика курсу.

«Безпека життєдіяльності».

Сучасні глобалізаційні процеси характеризуються суттєвими ознаками транзитивності, які здійснюють відповідний вплив на окремі держави й регіони світу. Посилення негативних проявів (військові конфлікти, екологічні виклики, фінансові ризики, пандемії тощо) спонукали до підвищення рівня соціальної напруги, що засвідчує суттєвість впливу й високий рівень залежності окремих світових систем. Суттєвість впливу глобалізаційних процесів доводить постійна потреба адаптуватися до змін, які відбуваються у політичному, економічному, соціальному, екологічному просторі.

Актуальність тематики, що висвітлюється у навчальному курсі, обумовлює важливість дослідження напрямів гарантування безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві, упередження злочинів й проявів тінізації, визначення можливостей щодо адаптації до глобалізаційних змін й нейтралізації загроз. Розуміння процесів та явищ здобувач опанує під час лекційних й практичних занять, консультацій з навчальної дисципліни.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом за тематикою навчального курсу. Пізнавальна діяльність здобувачів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню здобувачів до творчої активності. Основною метою проведення поглиблених досліджень є формування практичних навичок, вміння аналізувати процеси та явища, обґрунтовувати можливі рішення, робити висновки та узагальнювати практичні напрями нейтралізації загроз на різних рівнях (від глобального до локального). Самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування на практиці. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань.

Нормативна навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» – це інтегрована дисципліна гуманітарно-технічного спрямування, яка узагальнює дані відповідної науково-практичної діяльності, формує поняттєвокатегорійний, теоретичний і методологічний апарат, необхідний для вивчення в подальшому охорони праці, захисту навколишнього середовища, цивільної оборони та інших дисциплін, які вивчають конкретні небезпеки і способи захисту від них. При вивченні дисципліни використовуються можливості виконання тестових завдань, індивідуальних завдань самопідготовки, творчих робіт, підготовки наукових публікацій, формування доповідей, участі у міжнародних та державних наукових конференціях, щорічних круглих столів з питань актуальних проблем безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти пра-

цювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління з метою нейтралізації загроз різного характеру та гарантування безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

8. Інформаційні джерела.

«Безпека життєдіяльності».

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року / Верховна Рада України. – Київ: 1997. 64 с.
2. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : Закон України від 8 червня 2000 року № 1809-III. URL :: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1809-14#o332>.
4. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.
5. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Київ, 2009. 344 с.
6. Яремко З. М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2005. 301 с.
7. Бегун В. В., Науменко І.М. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки) : навч. посібник. Київ, 2011. 344 с.
8. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека / за ред. В. В. Могильниченка. – Київ, 2007. 636 с.
9. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за редакцією В. М. Антонця. – Київ, 2007. 303 с.
10. Аветисян В. Г. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій : посібник. – Київ, 2006. 398 с.
11. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / [М.А. Касьянов, Ю.П. Ревенко, В.О. Медяник та ін.]. – Луганськ, 2006. 284 с.
12. Михайлюк В.О. Цивільна безпека : навчальний посібник / В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмуратов. – Київ, 2008. 158 с.
13. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2005. 304 с.
14. Яремко З.М., Муць І.Р., Галаджун Я.В. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Львів, 2011. 268 с.
15. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані. – Львів, 2017. 135 с.
16. Яблуновська К.О. Екологічна підготовка майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, уклад. К.О. Яблуновська // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 5-19 березня 2018р. – ІПТО. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4733>
17. Яблуновська К.О. Екологічна підготовка інженерів-педагогів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблуновська // Регіональна культура в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів, 22-23 травня 2018 р. - Глухів : ВМУРЛ „Україна”, 2018.
18. Яблуновська К.О. Удосконалення викладання дисциплін безпеки у вищих навчальних закладах, уклад. К.М. Горбунова, В.М. Курепін, К.О. Яблуновська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25-27 квітня 2018 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3900>
19. Яблуновська К.О. Екологічна психологія та психопедагогіка у системі підготовки майбутніх викладачів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблуновська // Причорноморська регіона-

льна науко-во-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25-27 квітня 2018 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3897>

20. Яблуновська К.О. Принципи формування екологічної компетентності у майбутніх викладачів аграрних закладів, уклад. К.О. Яблуновська // Науковий вісник: збірник наукових праць випуск 14, м. Київ, 2018р. – ППТО.

21. Яблуновська К.О. Екологічна освіта в системі підготовки майбутнього фахівця, уклад. К.О. Яблуновська // Теорія і методика професійної освіти: електронне фахове наукове видання випуск 14, м. Київ, 2018р. – ППТО. - Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4735>

22. Яблуновська К.О. Використання інтерактивних методів навчання при вивченні курсу «Основи охорони праці» у вищих навчальних закладів, уклад. К.О. Яблуновська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, квітня 2020 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет.

23. Яблуновська К.О. Екологічна свідомість у системі наукових понять, структура та типи, уклад. К.О. Яблуновська // Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 6-7 грудня 2018 р.

24. Яблуновська К.О. Формування екологічної компетентності засобами інтерактивних технологій, уклад. К.О. Яблуновська // Інноваційні підходи до розвитку сучасної освіти: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Дніпро, 28 лютого 2019 р. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6424>

25. Яблуновська К.О. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, уклад. К.О. Яблуновська // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 18-28 березня 2019 р. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6423>

26. Яблуновська К.О. Особливості формування екологічної компетентності студентів засобами факультативу "Екологія довкілля", уклад. К.О. Яблуновська // Професійне навчання персоналу – Європейський вибір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, травень 2019 р.

27. Яблуновська К.О. Методика формування екологічної компетентності студентів засобами інтерактивних технологій навчання, уклад. К.О. Яблуновська // Актуальні питання гуманітарних наук: Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка випуск 26, м. Дрогобич, листопад 2019 р. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С.184-188.

28. Яблуновська К.О. Професійна підготовка викладачів аграрних закладів професійної освіти в педагогічній діяльності, уклад. К.О. Яблуновська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць випуск 68, м. Запоріжжя, лютий 2020 р. – м. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – С.34-38.

29. Яблуновська К.О. Модульно-компетентнісний підхід до навчання, уклад. С.Б. Літвінчук, К.А. Тайхриб, К.О. Яблуновська // Концептуальні засади та тенденції розвитку соціально-економічних процесів: колективна польська монографія м. Ополь, Республіка Польща, січень 2020 р.

30. Яблуновська К.О. Проблеми формування екологічної компетентності майбутніх викладачів аграрників, уклад. К.О. Яблуновська // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: матеріали X міжнародній науково-практичній конференції, м. Хмельницький, 7-8 листопада 2019 року.

31. Яблуновська К.О. Наукові підходи до формування екологічної освіти та компетентності майбутніх державних службовців, уклад. К.О. Яблуновська // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні глобалізаційні,

евроінтеграційні аспекти: матеріали міжнародній науково-практичній інтернет-конференції, м. Миколаїв, 20-21 листопада 2019 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет, 2019. - Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7174>

32. Яблунівська К.О. Методичні особливості екологічної компетентності студентів засобами інтерактивних технологій навчання, уклад. К.О. Яблунівська // Осінні наукові читання: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Тернопіль, 27 листопада 2019 р. – м. Тернопіль: - Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6425>

33. Яблунівська К.О. Організація кар'єрного консультування майбутніх інженерів-педагогів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру консультування з професійної кар'єри учнівської молоді: матеріали всеукраїнського науково-практичного on-line семінару, м. Київ, 5 грудня 2019 р.

34. Яблунівська К.О. Підготовка викладачів спеціальних дисциплін для закладів вищої освіти аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 17-19 квітня 2020 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет.

35. Яблунівська К.О. Змістово-технологічні особливості формування екологічної компетентності студентів засобами факультету «Екологія довкілля», уклад. К.О. Яблунівська // Педагогіка та психологія: виклик і сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ 1-2 травня 2020 р.

36. Яблунівська К. О. Підготовка викладачів в професійній аграрній освіті // Педагогічні інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 131-132.

37. Яблунівська К. О. Загальний аналіз необхідності здобуття екологічної компетентності для майбутніх фахівців // Пріоритетні наукові напрямки педагогіки і психології: від теорії до практики : матер. міжнародної наук.-практ. конфер. Харків, 2021. С. 50-51.

38. Яблунівська К. О. Закордонний стан розробленості проблеми формування екологічної компетентності // Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021 р). Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 19 – 20.

39. Безпека життєдіяльності. Ч. 1. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування : завдання та методичні рекомендації до виконання самостійних робіт для здобувачів вищої освіти денної форми навчання ступеня "Молодший бакалавр" початкового рівня (Короткий цикл) для спеціальності 071 "Облік і оподаткування / уклад. К. О. Яблунівська. Миколаїв : МНАУ, 2021. 40 с.

40. Яблунівська К. О. Формування екологічної компетентності майбутніх фахівців в Україні // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання : матеріали XV Всеукраїн. наук.-практ. конфер. Київ, 2021. С. 209-211.

41. Яблунівська К. О. Проблемні питання впровадження методології формування екологічної компетентності в умовах сучасної системи вищої освіти України // Педагогічні інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 179-181.

42. Яблунівська К. О. Методика відбору і структурування змісту екологічної освіти майбутніх викладачів-аграрників // Український психолого-педагогічний науковий збірник, 2021, № 22. С. 100-104.

43. Яблунівська К. О. Формування екологічної культури під час навчання фахівців економічного профілю. Modern Economics. 2021. № 26(2021). С. 190-194. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-29).

9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.

Інклюзивна освіта є системою освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права кожного на освіту, права здобувати її за місцем проживання, що перед-

час навчання особистості з особливими освітніми потребами. Інклюзивний підхід – створення таких умов, за яких усі учасники освітнього процесу мають однаковий доступ до освіти, у тому числі здобувачі з особливими освітніми потребами. Одним із головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в освітньому середовищі та поза його межами. В основу інклюзивної освіти покладено ідеологію, яка виключає будь-яку дискримінацію, забезпечує однакове ставлення до усіх людей, створює спеціальні умови для осіб з особливими потребами.

Основний принцип інклюзивної освіти полягає у тому, що: усі здобувачі навчаються разом в усіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними; визнаються і враховуються різноманітні потреби здобувачів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання; забезпечується якість освіти для усіх здобувачів вищої освіти через розробку відповідних навчальних планів, прийняття організаційних заходів, розробку стратегії викладання, використання відповідних інформаційно-комунікаційних ресурсів.

Особи з особливими освітніми потребами отримують додаткову допомогу, яка може знадобитися їм з метою забезпечення успішності освітнього процесу та отримання програмних результатів навчання.

Гарантується солідарність, співучасть, взаємоповага, розуміння між усіма учасниками освітнього процесу незалежно від їхніх особливих потреб. Можливості інклюзивної освіти можуть бути реалізовані кожним учасником освітнього процесу.

10. Доступ до матеріалів. «Безпека життєдіяльності».

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням — <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2768>

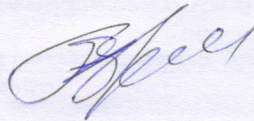
Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

Офіційні сайти для збору та обробки інформації (інтернет джерела).

Силабус розроблено:

Старший викладач МНАУ

В.М. Курепін